

D116 1979

1979, 15. říjen, Praha. - Stanovisko k nadcházejícímu procesu s šesti členy Výboru na obranu nespravedlivě stíhaných, zaslané Federálnímu shromáždění, vládě ČSSR a Ministerstvu spravedlnosti ČSR.¹

Dne 22. října mají být před Městský soud v Praze postaveni českoslovenští občané, signatáři Charty 77 a členové Výboru na obranu nespravedlivě stíhaných Otta Bednářová, Václav Benda (mluvčí Charty 77), Jiří Dienstbier (mluvčí Charty 77), Václav Havel, Dana Němcová a Petr Uhl, kteří jsou viněni podle ustanovení § 98 odst. 1, 2 písmeno a), b) trestního zákona z trestného činu podvracení republiky, za nějž může soud uložit vysoké tresty odnětí svobody v rozmezí od tří do deseti let. Z původní desítky čs. občanů, kteří byli takto obviněni, byli nedávno vyděleni čtyři: Jarmila Bělíková, Ladislav Lis, Václav Malý a Jiří Němec. O jejich budoucnosti, jakož i o budoucnosti Alberta Černého, brněnského signatáře Charty 77 a člena Výboru na obranu nespravedlivě stíhaných, kteří zatím zůstávají ve vazbě, nám není nic známo.

Šest občanů, kteří dne 22. října 1979 stanou před Městským soudem v Praze, netvoří žádnou organizovanou skupinu, která by se snažila „konstruováním a šířením lživých informací“ či dokonce „obhajobou teroristů“ podvracet republiku. Je to šest ze 33 členů Výboru na obranu nespravedlivě stíhaných, neformální a nezávislé občanské iniciativy, která vznikla na jaře roku 1978 na bázi Charty 77 a jejíž činnost je plně v souladu nejen s duchem a posláním Charty 77, ale také s duchem i literou československé Ústavy, mezinárodních paktů o lidských a občanských právech a Závěrečného aktu helsinské konference. Ve svých sděleních upozorňuje Výbor veřejnost a také příslušné úřady výhradně na případy, kde podle zjiitelných skutečností a podle zdůvodněného úsudku postižených došlo k porušení lidských či občanských práv a k porušení čs. zákonů, a domáhá se nápravy v rámci platného právního řádu. Pokud došlo v některém sdělení Výboru k nepřesnostem (zejména v důsledku porušování veřejnosti soudního jednání nebo nedostupnosti některých informací), mohly je úřady uvést na pravou míru prostou odpovědí na zaslané sdělení, na jakou mají členové Výboru jakožto občané plné právo, ale již se jim nikdy bohužel nedostalo.

Jsme hluboce přesvědčeni, že jmenovaní občané se trestného činu podvracení republiky nedopustili a z povahy svého občanského postojů a činnosti ani dopustit nemohli, že naopak v souladu s československou ústavou usilovali o to, aby naše zákony byly respektovány, aby právní vědomí v československé veřejnosti bylo posilováno a aby rostlo uvědomělé občanství v našem státě, a že tak napomáhali zdárnému vývoji Československé republiky. Věříme, že soud – bude-li nezaujatý a nestranný – dospěje po přešetření skutečností k názoru, že jmenovaných šest členů Výboru na obranu nespravedlivě stíhaných bylo obviněno neprávem.

Máme však důvodnou obavu, že objektivnímu jednání soudu se kladou do cesty vážné překážky, a to zejména od chvíle, kdy byla zveřejněna zpráva ČTK ze dne 4.6.1979,² která na základě sdělení Generální prokuratury ČSSR a Federálního

ministerstva vnitra oznamovala zahájení trestního stíhání deseti členů VONS pro podezření ze závažné činnosti namířené proti zájmům čs. státu. Tato zpráva totiž nejen porušuje platná ustanovení čs. právního řádu uvedením plných jmen stíhaných osob a jejich označením za pachatele trestné činnosti na samém počátku vyšetřování, ale je také jasným pokusem o nepřipustné ovlivňování veřejnosti v neprospěch obviněných demagogickým překrucováním faktů o cílech a smyslu jejich činnosti. Politické hodnocení stíhaných osob je přitom natolik jednoznačné, že je lze po přečtení zprávy považovat za předem odsouzené.

Českoslovenští občané, Charta 77, Výbor na obranu nespravedlivě stíhaných, mezinárodní demokratická veřejnost a politici i kulturní činitelé mnoha zemí neustávali od okamžiku uvalení vazby na deset členů VONS ve snaze přesvědčit československé státní orgány o nutnosti zastavit trestní stíhání jmenovaných občanů a nedopustit pokračování praxe politických procesů, jež by nutně musela vážně ohrozit vnitřní řád v zemi i mezinárodní snahy o uvolňování napětí. Protestní dopisy, manifestace, diplomatické nóty ani protestní hladovky však nedokázaly přimět československé státní orgány k tomu, aby od konání procesu upustily. A přece je více než kdy předtím zřejmé, jak narůstající politické a hospodářské problémy země mohou být řešeny jenom moudrou a konstruktivní cestou, např. otevřením širokého celospolečenského dialogu o nejlepších způsobech překonávání naší současné krize, využitím odborných znalostí všech občanů bez diskriminace a bez zákazů zaměstnání, otevřením cesty ke vzdělání na všech úrovních všem podle jejich skutečných schopností, rozšířením prostoru pro občanské iniciativy apod. Československé hnutí na obranu lidských a občanských práv Charta 77 zamýšlelo svým základním prohlášením ze dne 1.1.1977 tuto cestu v rámci našich zákonů a v prostoru našich vnitřních i mezinárodních závazků otevřít; požadovalo tenkrát mnohem méně, než co se dnes stává naprostou nezbytností. Přesto však po dvou a půl letech pracovních a občanských postihů (které jen zvýšenou měrou pokračovaly v dřívějších opatřeních), policejních šikan, po řadě soudních procesů se signatáři a stoupenci Charty 77 a s dalšími občany přistupují dnes československé státní orgány k velkému procesu zatím se šesti členy Výboru na obranu nespravedlivě stíhaných a signatářů Charty 77. Nezbyvá nám v této chvíli než vyjádřit hluboké politování nad tímto rozhodnutím, které může mít i pro budoucnost vážné důsledky.

Při procesu samém považujeme za minimum, aby zahraničním právníkům a představitelům Amnesty International, kteří projevíli zájem spoluobhajovat obviněné členy VONS nebo se chtějí procesu zúčastnit jako pozorovatelé, byl umožněn vstup do země, přístup do soudní síně a kontakt s obviněnými a jejich obhájci. Žádáme rovněž ministerstvo spravedlnosti a Městský soud v Praze, aby počítaly s velkým zájmem veřejnosti i zahraničních novinářů o tento proces a aby zajistily dostatečně velkou soudní síň.

Přáli bychom si zejména, aby ještě na poslední chvíli zvítězila politická moudrost, občanský rozum a cit pro spravedlnost a právo tak, aby soudní jednání proběhlo objektivně a soudcové měli možnost vynést osvobozující rozsudky.

Jiří Hájek, Zdena Tominová, Lad. Hejdánek mluvčí Charty 77

Mluvčí Charty 77 Jaroslav Šabata je vězněn, mluvčí Charty 77 Václav Benda a Jiří Dienstbier jsou ve vazbě a mají být dne 22. října 1979 spolu s dalšími signatáři Charty 77 a členy VONS postaveni před soud.

· ÚSD, sb. FMV-Ch. – Strojopis, průpis.

1 U dokumentu jsou uloženy také průvodní, L. Hejdánkem vlastnoručně podepsané dopisy, adresované Federálnímu shromáždění a Ministerstvu spravedlnosti ČSR (na něm je hranaté prezentační razítko podatelny ministerstva s údajem „Došlo 17. října 1979, čj. 1910/79“).

2 Viz poznámku 2 k D107 (30.5.1979).